

Detaljregulering av gang- og sykkelløsning for Varen

PLANID 2020005

Planbeskrivelse

Alternativ 1: Lange fortau og kort gågate

Utgave 1

Dato: 06.01.2023

Miljø og samfunnsutvikling

**Randaberg
kommune**

Innhold

1	Sammendrag	4
2	Bakgrunn	4
2.1	Bakgrunn for planforslaget.....	4
2.2	Konsekvensutredning	4
2.3	Gjeldende planer.....	4
2.4	Planarbeid i området	4
3	Planprosessen	5
3.1	Varsel om planoppstart	5
4	Planstatus og rammebetingelser	5
4.1	Overordnede planer	5
4.2	Gjeldende kommuneplan.....	5
4.3	Gjeldende reguleringsplan	6
5	Beskrivelse av planområdet (eksisterende forhold)	7
5.1	Beliggenhet, avgrensing og størrelse	7
5.2	Dagens arealbruk og tilstøtende arealbruk.....	7
5.3	Landskap	8
5.4	Vind og lokalklima.....	8
5.5	Kulturminner og kulturmiljø	8
5.6	Naturverdier.....	9
5.7	Rekreasjon, uteområder, folkehelse	9
5.8	Trafikkforhold.....	9
5.9	Barns interesser	9
5.10	Universell tilgjengelighet	10
5.11	Teknisk infrastruktur.....	11
5.12	Grunnforhold.....	11
5.13	Særlige miljøforhold.....	11
5.14	Støyforhold	11
6	Beskrivelse av planforslaget	12
6.1	Planlagt arealbruk	12
6.2	Reguleringsformål	12

6.2.1	Bebyggelse og anlegg	12
6.2.2	Samferdsel og teknisk infrastruktur	13
6.2.3	Grønnstruktur.....	14
6.2.4	Hensynssone	14
6.2.5	Bestemmelseområde	14
7	Virkninger av planforslaget	15
7.1	Overordnede planer	15
7.2	Landskap og stedets karakter	15
7.3	Kulturminner og kulturmiljø	15
7.4	Forholdet til naturmangfold.....	15
7.5	Rekreasjonsinteresser/rekreasjonsbruk	15
7.6	Trafikkforhold.....	15
7.7	Barns interesse	15
7.8	Risiko- og sårbarhetsanalyse	15

1 Sammendrag

Planen legger til rette for etablering av en gang- og sykkeløsning i Varen som øker trafikksikkerheten i området. For å oppnå dette planlegges det fortau langs mesteparten av veien. Der hvor veien er smalest i dag, er det regulert til gågate. Her vil det være noe blandet trafikk. Etablering av fortau på denne smale strekningen, vil kreve for store inngrep i private eiendommer.

2 Bakgrunn

2.1 Bakgrunn for planforslaget

I områderegeringsplanen for Randaberg sentrum øst, planid 2011004, er det satt krav om at det utarbeides en detaljregulering for veien med en løsning for gang/sykkel, før iverksettelse av tiltak, reguleringsbestemmelsene §§ 2-2, 3-2.8/9. Bestemmelsene krever også at veien skal være oppgradert eller sikret oppgradert før nye boenheter kan tas i bruk, § 9-2 w.

2.2 Konsekvensutredning

I henhold til forskrift om konsekvensutredning skal det vurderes om tiltaket kommer inn under §§ 2 eller 3, eller vedlegg I eller II til samme forskrift.

Denne planen faller ikke inn under vilkårene for konsekvensutredning, jf. Plan- og bygningslovens kapittel 14 med tilhørende forskrifter.

2.3 Gjeldende planer

Planen ligger innenfor og følger opp områdereguleringen for Randaberg sentrum øst, planid 2011004. I tillegg ligger mindre deler av planområdet innenfor detaljregulering for Vardheim, planid 2011008, og i kommunedelplanen for Randaberg sentrum 2007 -2020, planid 2006002.

2.4 Planarbeid i området

Vest for detaljregulering av Varen ligger planområdet for områderegulering av Randaberg sentrum nord, planid 2012008. Arbeidet med denne områdereguleringen pågår. Planprogram ble fastsatt i Kommuneplanutvalget 3.10.2013.

3 Planprosessen

3.1 Varsel om planoppstart

Varsel om oppstart av planarbeid ble sendt ut 10.12.2020. Kjente grunneiere/naboer og offentlige instanser ble tilskrevet direkte.

Det ble avholdt et online informasjons- og medvirkningsmøte på teams 13.1.2021.

Det kom inn 13 merknader, 4 fra offentlige instanser, og 9 fra private grunneiere.

24.2.2022 ble det sendt ut varsel til berørte parter om utvidelse av plangrensen. Plangrensen ble utvidet til å omfatte eiendommene Varen 22-28 for å vurdere flytting av regulert gangsti. Det kom inn 3 merknader, 2 fra offentlige instanser og 1 fra privat grunneier.

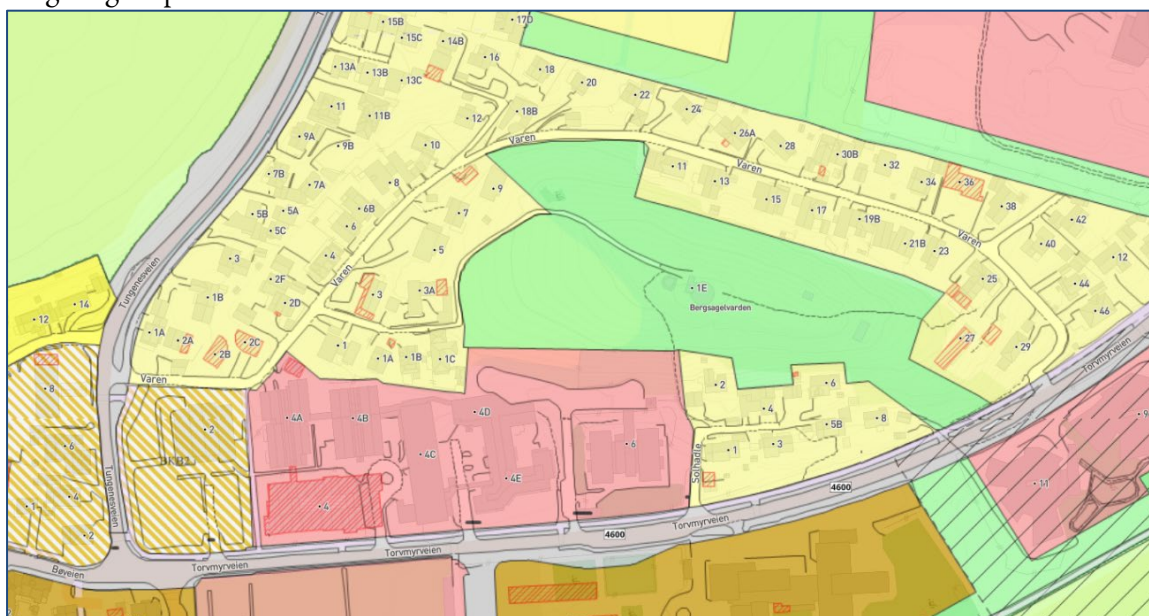
4 Planstatus og rammebetingelser

4.1 Overordnede planer

I Regionalplan for Jæren og Søre Ryfylke, vedtatt 20.10.2020, er det fremhevet at uteområder skal ha god kvalitet og være lett tilgjengelig med gode gang- og sykkelforbindelser. Trafikkavviklingen skal primært løses gjennom bl.a. effektivisering av gate- og vegnett og forbedring av gang- og sykkelnettet.

4.2 Gjeldende kommuneplan

Kommuneplan for Randaberg kommune 2018-2030 (planid 2015002). Området er i kommuneplanen i all hovedsak avsatt til bolig, mens noen arealer langs veien i vest er avsatt til offentlig eller privat tjenesteyting, og til kombinert bebyggelse og anlegg. En liten del av friområdet inngår også i planen.

Figur 1: Utsnitt av kommuneplanen – fra kartportalen Kommunekart

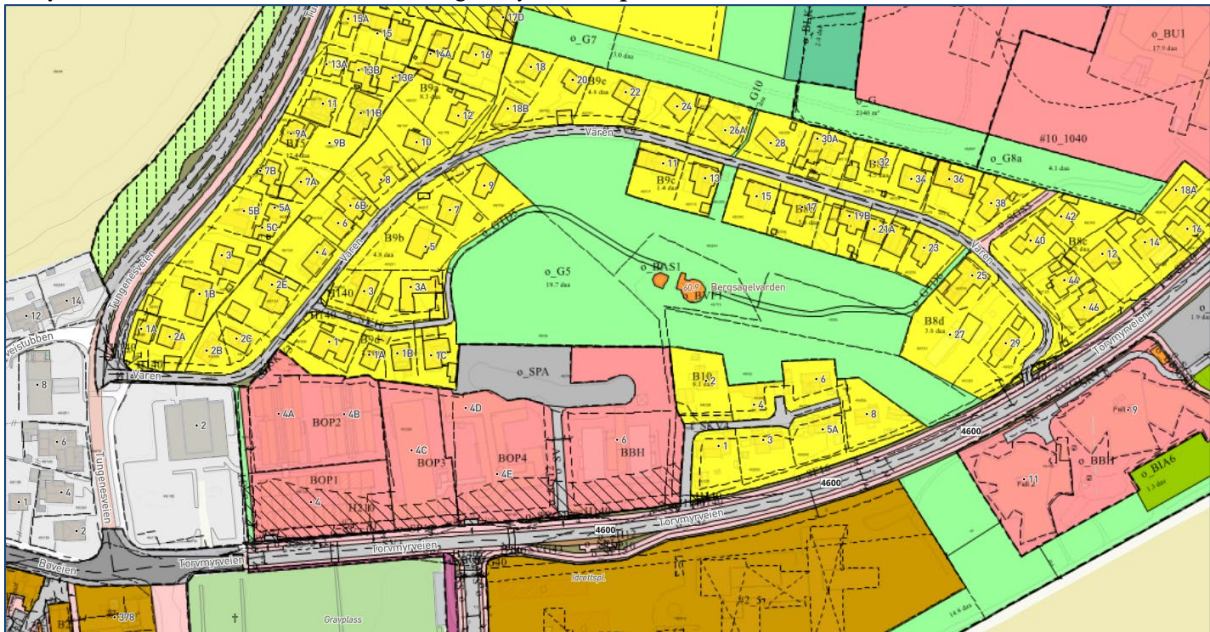
Ved forsamlingshuset på tomt 49/192 i vestre ende av veien, overlapper planområdet med kommunedelplanen for Randaberg sentrum (2006002), hvor kjøreveien ligger innenfor kommunedelplanens plangrense.

4.3 Gjeldende reguleringsplan

Gjeldende reguleringsplan for det aller meste av området er områderegulering for Randaberg sentrum øst, planid 2011004. Her er det satt krav om utarbeidelse av detaljregulering før iverksettelse av tiltak, reguleringsbestemmelsene §§ 2-2, 3-2.8/9. Bestemmelsene krever også at veien sikres oppgradert før nye boenheter kan tas i bruk, § 9-2 w.

I gjeldende områdeplan er arealene som er berørt av detaljreguleringen, regulert til vei, gang- og sykkelvei, bolig og friområde.

Planområdet berører også Detaljregulering av Vardheim, planid 2011008. Områdene som er inkludert her er mindre arealer langs veien som er regulert til offentlig bebyggelse/tjenesteyting og til friområde (gangveien). Vardheim har en avkjørsel fra Varen som skal opprettholdes. Denne benyttes blant annet av ambulanser og til syketransport.

Figur 2: Utsnitt av gjeldende regulering – fra kartportalen Kommunekart

5 Beskrivelse av planområdet (eksisterende forhold)

Området omfatter hele veien «Varen», samt noen sidearealer. Varen er en boliggate som gir adkomst til ca. 50 eksisterende boliger, noe som vanligvis tilsvarer rundt 200 ÅDT (gjennomsnittlige bilpasseringer per dag).

En trafikkteiling utført av Norconsult i september 2020, med telling i begge ender av Varen, viste en makstimetraffikk på sammenlagt 29 biler i tidsrommet 07:30 – 08:30. Tellingen ble utført under ikke helt vanlige forutsetninger: Torvmyrveien var fortsatt delvis sperret på grunn av utbygging av helsehuset, samtidig som det på grunn av korona var anbefalt å jobbe på hjemmekontor om mulig. Det er derfor usikkert hvor godt disse tallene samsvarer med trafikkforholdene under normale forhold.

Trafikkteilingen fra Norconsult viser også at veien er å anse som en skolevei til nye Harestad skole for barn som kommer fra andre deler av sentrum. Selv om det finns flere alternative løsninger for gående og syklende fra sentrum til nye Harestad skole (ny turvei på nordsiden av Varen, turvei over Bergsagelvarden, ny gang- og sykkeløsning langs Torvmyrveien), er disse ofte ikke like egnet for alle, eller betyr en ikke ubetydelig omvei. Veien har dermed noe gjennomgangstrafikk av myke trafikanter.

For kjørende derimot, byr veien vanligvis ikke på noen fordeler i forhold til Torvmyrveien, og kan betraktes som fri for gjennomgangstrafikk.

Det har i flere år vært ønsker om fortetting fra eiernes side. Veien mangler fortau eller andre løsninger som ivaretar trafiksikkerheten for myke trafikanter, og kommunen har derfor ikke tillatt de fleste omsøkte tiltak.

5.1 Beliggenhet, avgrensning og størrelse

Planområdet utgjør et samlet areal på ca. 12,5 daa. Varen ligger bare 300-500 m nordøst fra Randaberg sentrum i et eksisterende boligområde. Nord for planområdet ligger Randaberg kommunes største boligbyggingsreserve, i form av de nye boligområdene som er regulert i områdeplanen. Disse er imidlertid planlagt med egne kjøre- og gangforbindelser, slik at etableringen av disse vil ha liten påvirkning på trafiksituasjonen i Varen.

5.2 Dagens arealbruk og tilstøtende arealbruk

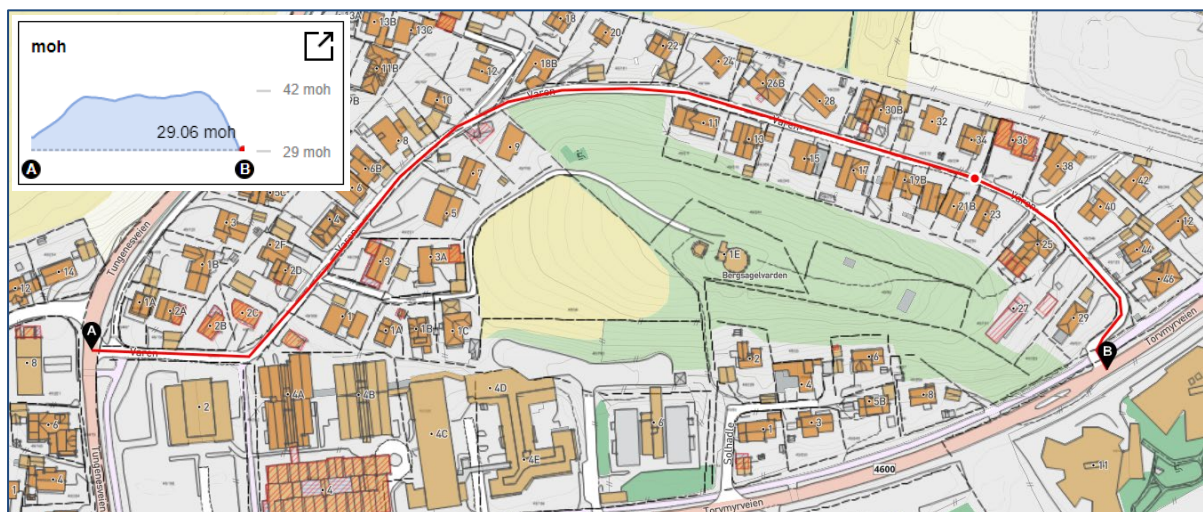
Veien Varen avgrenses stort sett av eksisterende boligeiendommer på begge sider. Ved Vardheim helsehuset ligger det noe offentlig bebyggelse i den vestlige delen av Varen, og friområdet rundt vanntårnet strekker seg ned til veibanen omtrent midtveis. Betydelige deler av veigrunnen eies av Randaberg kommune, men ca. halvparten tilhører de tilgrensende private eiendommene. Veien er regulert til offentlig vei. Kjørebanelen er av varierende bredde, men relativt smal, og bebyggelsen/terrenget ligger til dels svært nær eksisterende veikant.

Planområdet avgrenses av hovedveitraseene Tungenesveien i vest og Torvmyrveien mot sørøst. Mot nordøst ligger nye Harestad skole og Randaberg kulturscene Varen. Mot nord er det planlagt

utbygging av boligområder. Mellom eksisterende bebyggelse i Varen og planlagt bebyggelse i nord, ligger et turdrag med opparbeidet turvei. Fire eksisterende boligtomter i Varen fra nr. 22 til 28 inngår i planområdet. Mellom nr. 26 og 28 er det per i dag regulert en gangsti.

5.3 Landskap

Planområdet Varen stiger ca. 23 m fra Tungenesveien (A) og opp til øverste punkt ved Varen 34/21B (o) før det går nedover til Torvmyrveien (B). Helningen ned til Torvmyrveien er bratt, både for biler, syklistene og andre myke trafikanter som bruker framkomstmiddel på hjul.

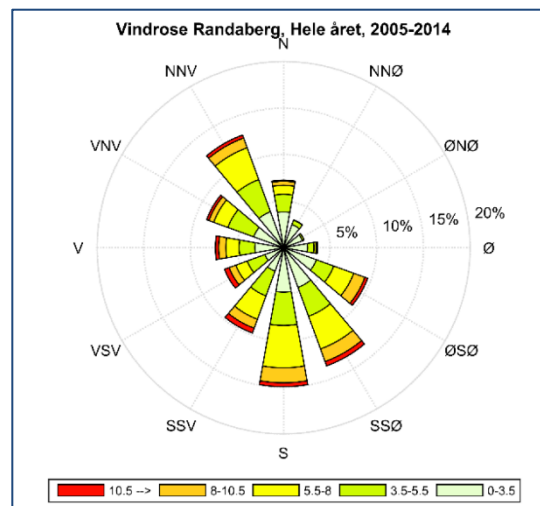
Figur 3: Tverrprofil – fra kartportalen Kommunekart

5.4 Vind og lokalklima

Randaberg kommune er generelt vindutsatt. Den dominerende vindretningen i Randaberg er nord-nordvest om sommeren og syd-sydøst om vinteren. I tillegg er det en del nedbør i området, 1000-2000 mm nedbør i året¹.

¹Normal årsnedbør 1971-2000,

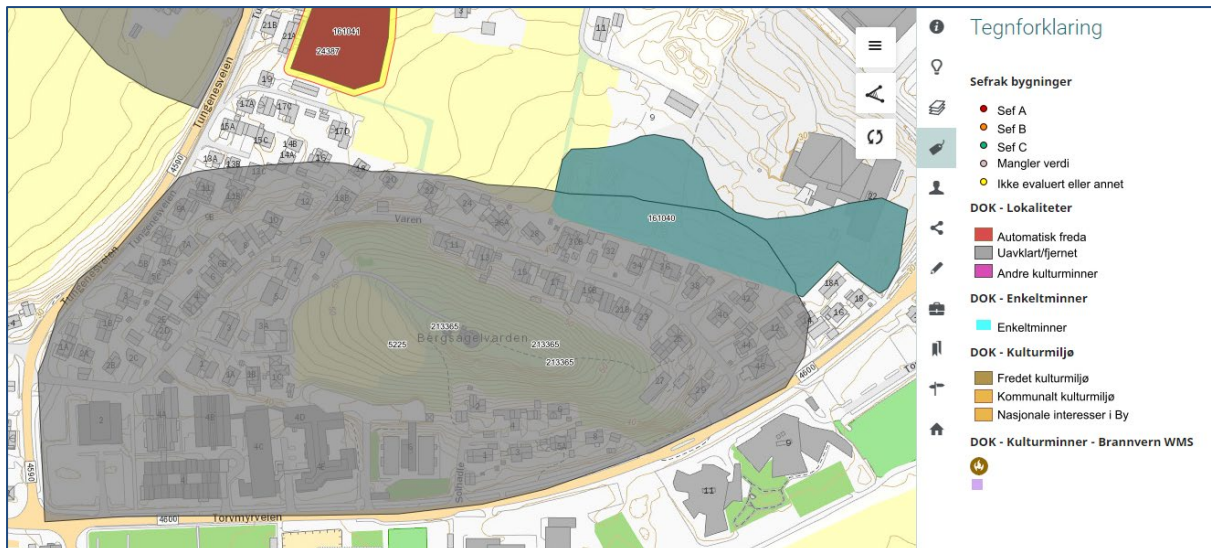
<http://www.senorge.no/index.html?p=klima>

5.5 Kulturminner og kulturmiljø

Det er ingen registrerte bygninger eller kulturmiljø innenfor planområdet eller i umiddelbar nærhet. Innenfor planområdet kan det være lokaliteter som er uavklart eller fjernet ifølge Temakart Rogaland:

Figur 4: Oversikt over kulturminner – fra kartportalen «Temakart Rogaland».

5.6 Naturverdier

Innenfor planområdet er det ingen trua arter. Dette kommer frem av Temakart Rogaland, og er ikke overraskende siden planområdet stort sett omfatter vei- og parkeringsarealer.

5.7 Rekreasjon, uteområder, folkehelse

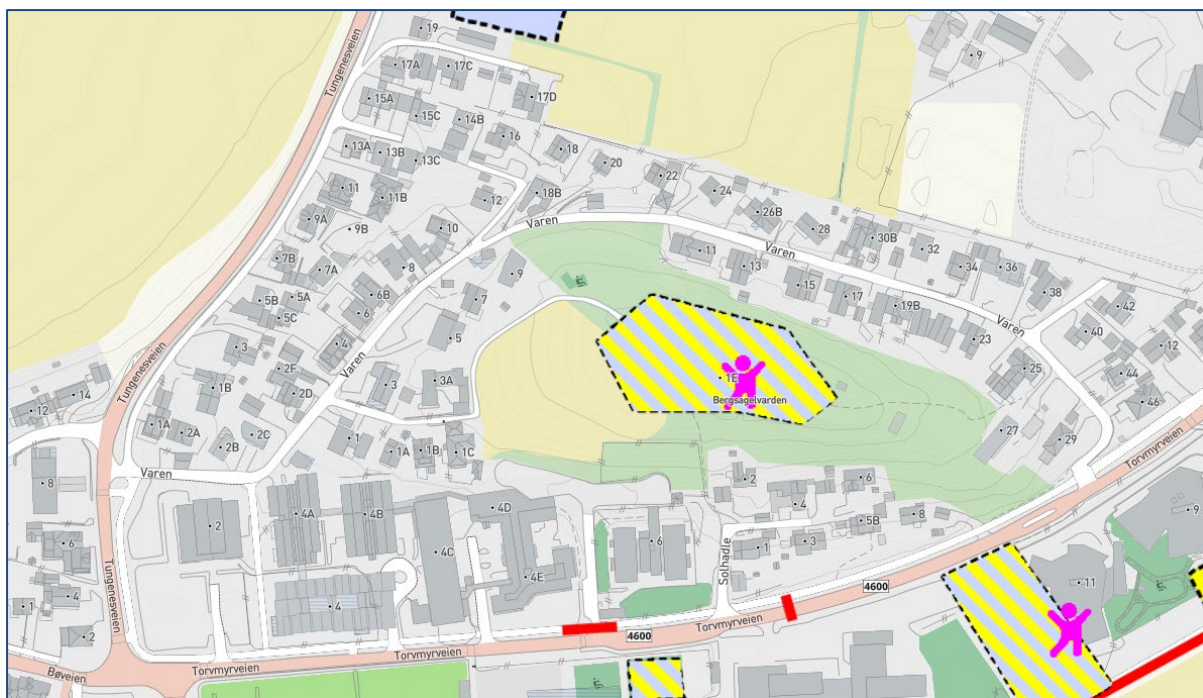
Fra Varen går det flere turveger sørover og opp til friområdet rundt Bergsagelvarden. Dette friområde brukes av turgåere, barn i Solbakken barnehage og elever fra Harestad skole. Det er også regulert en gangsti fra Varen til friområdet nord for planområde samt en opparbeidet gang- og sykkelvei nordøstover til Harestad skole.

5.8 Trafikkforhold

Bredden på veien Varen varierer fra ca. 3,2 m til ca. 6,7m. Det er partier av veien som er både smale og uoversiktlige, og hvor atkomster fra boligene ligger tett på hverandre. Det er i dag mulig og tillatt å kjøre gjennom hele Varen i begge retninger. Det er ingen fortau eller gang-/sykkelveg. Ifølge Statens Vegvesen er det registrert 3 trafikkulykker siden 2005.

5.9 Barns interesser

Det er registreringer av barnetrakk i nærheten av, men ikke innenfor planområdet. Det er registrert opphold sommer/vinter på Bergsagelvarden. Barnetrakkregistreringen er gjennomført før bygging av nye Harestad skole, så Varen var ikke skolevei på det tidspunktet slik den er i dag.

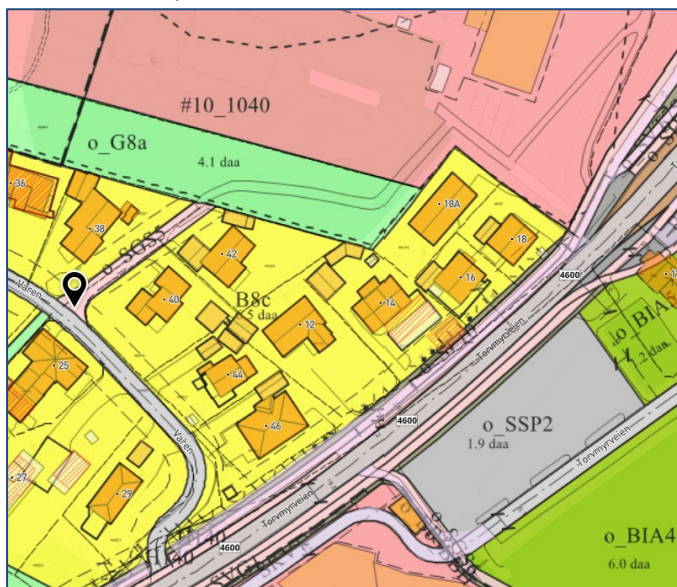

Figur 5: Opphold/lek sommer og vinter på Bergsagelvarden – fra «Barnetråkk»

Det er ingen opparbeidede lekeplasser i Varen. På skoleområdet nord for bebyggelsen i Varen, er det opparbeidet for både lek og ballspill.

5.10 Universell tilgjengelighet

Det er per i dag ikke spesielle tilrettelegginger etter prinsippene for universell utforming. Varen har stor høydeforskjell, spesielt ned-til /opp-fra Torvmyrveien. Det er regulert og opparbeidet gang-/sykkelveg fra Varen og nordøstover mellom nr. 38 og 40. Denne traseen går øst/nordøstover og ned til Torvmyrveien:

Figur 6: G/S-trase – universelt utformet – fra kartportalen Kommunekart

5.11 Teknisk infrastruktur

Det ligger VA-ledninger i veien i hele Varen.

Lyse har også kabler i Varen, og det kommer frem av områdereguleringen for Randaberg sentrum øst at det er tillatt å etablere en ny trafostasjon i friområdet langs Varen.

5.12 Grunnforhold

Varen er en eksisterende vei, og planlagt gågate/fortau gir ikke mer belastning og endrer ikke grunnforholdene. Det er derfor ikke foretatt spesielle undersøkelser.

5.13 Særlige miljøforhold

Det er ikke registrert noen særlige miljøforhold innenfor planområdet.

5.14 Støyforhold

Varen er en boliggate og det forekommer lite til moderat støy innenfor planområdet. Det er ikke foretatt noen tiltak mot støy.

6 Beskrivelse av planforslaget

Detaljreguleringen legger til rette for fortau i vestre del av Varen fra Tungenesveien og forbi Varen 8 og 5. Derfra er et kort avsnitt regulert til gågate, til Varen 22. For resten av Varen skal det etableres fortau helt ned til Torvmyrveien.

6.1 Planlagt arealbruk

Planområdets samlede areal er ca. 12,5 daa.

Arealregnskap:

Område	Formål	Areal ca.
<i>§ 12-5. Nr. 1 – Bebyggelse og anlegg</i>		
B	Boligbebyggelse	7 091 m ²
T	Tjenesteyting	127 m ²
ØK	Øvrige kommunaltekniske anlegg	8 m ²
		7 226 m²
<i>§ 12-5. Nr. 2 – Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur</i>		
KV 1-6	Kjøreveg	2 373 m ²
FO 1-3	Fortau	1 289 m ²
GS 1-3	Gang-/sykkelveg	173 m ²
GG	Gågate	521 m ²
SA	Sykkelanlegg	78 m ²
AVG 1-6	Annen veggrunn - grøntareal	166 m ²
		4 600 m²
<i>§ 12-5. Nr. 3 – Grønnstruktur</i>		
TV 1-2	Turveg	66 m ²
FRI 1-3	Friområde	411 m ²
		477 m²
<i>§ 12-7 Bestemmelseområde (innenfor planavgrensning, men uten reguleringsformål)</i>		
#	Midlertidig bygge- og anleggsområde	233 m ²
	Til sammen	12 535 m²
<i>§ 12-6 Hensynsoner</i>		
H140_1-6	Sikringssone - Frisiktsone	132 m ²

6.2 Reguleringsformål

6.2.1 Bebyggelse og anlegg

Boligbebyggelse B

Boliger som omfattes av planforslaget er regulert i gjeldende områdeplan, planid 2011004, hvor de ligger i felt B8 og B9. Områdeplanen med bestemmelser skal fortsatt gjelde for disse boligene etter at detaljreguleringen er vedtatt.

Ikke regulert areal

Det tidligere ikke regulerte arealet som inngår i planområdet i vestre enden av Varen er en del av forsamlingshustomten, som er i privat eie, og avsatt til blandet formål i kommuneplanen. Arealet inngår i områderegulering for Randaberg sentrum nord (planid 2012008), som er under arbeid, og stripen langs veien reguleres derfor ikke i denne veiplanen. Arealet kan likevel bli berørt av oppgradering av Varen, siden veien skal flyttes noe mot sør i dette avsnittet. Det er derfor satt av til midlertidig bygge- og anleggsområde.

Tjenesteyting (offentlig bebyggelse) T

Felt T er en del av tomten til Randaberg helsehus, og er regulert i detaljregulering av Vardheim, planid 2011008. Gjeldende regulering med bestemmelser opprettholdes for dette arealet.

Øvrige kommunaltekniske anlegg ØK

Eksisterende pumpestasjon langs Torvmyrveien inngår i planforslaget.

6.2.2 Samferdsel og teknisk infrastruktur

Kjøreveg KV

Det er en eksisterende hovedveitrasé gjennom planområdet i dag. I planforslaget er vegarealet for Varen noe forskjøvet på enkelte strekninger i forhold til eksisterende vei. Dette er gjort for å få plass til fortau og gågate.

Fortau FO

Det etableres nytt fortau langs Varen. Den delen av det eksisterende fortauet langs Torvmyrveien som inngår i planforslaget, er ferdig opparbeidet.

Gågate GG

Et mindre areal midt i Varen er regulert til gågate i planforslaget. Strekningen skal skiltes som gågate med underskilt som tillater kjøring til eiendommer i Varen, samt kjøring for tekniske tjenester.

Strekningen er smal og vanskelig å utvide. Det vil kreve store inngrep i eiendommene langs vegen for å etablere noen form for skille mellom harde og myke trafikanter her.

Skiltforskriften begrenser hva strekninger med blandet trafikk kan reguleres til. Formålet «Gågate» ble valgt fremfor «Gatetun» fordi skiltforskriften ikke tillater noen form for gjennomgangstrafikk på strekninger som reguleres/skiltes til gatetun, og det vil alltid være noe «gjennomgangstrafikk» på et så kort avsnitt, spesielt når noen avkjørsler i Varen er bare tilgjengelig fra en kjøreretning på grunn av terrenget. Formål som «gang- og sykkelvei» med underskilt «Kjøring til eiendommene tillatt» har lignende begrensninger. Formålet «Gågate» med underskilt fremstår derfor som den beste løsningen.

Gågate-strekningen skal opparbeides med høydeforskjell i overgangen til kjøreveien.

Reguleringsbestemmelsene krever også at veidekke skal opparbeides i samme material som fortau

på de resterende delene av veien. På denne måten sikres det at systemskiftet fremstår tydelig for bilistene, og at all kjøring skjer på de myke trafikantenes premisser.

Gang- og sykkelveg GS

Eksisterende gang- og sykkelveg i krysset Tungenesveien x Varen, og gang- og sykkelveg (GS3) fra Varen (mellom nr. 38 og 40) til friområdet/skolen nordøst for planområdet (snarvei) inngår i planen.

Sykkelanlegg SA

Eksisterende sykkelanlegg langs Torvmyrveien inngår i planen.

Annen veggrunn (grøntareal) AVG

Det er eksisterende og opparbeidet annen veggrunn som grøntareal i krysset Tungenesveien x Varen. Tilsvarende er det et opparbeidet grøntareal langs Torvmyrveien. Grøntarealene inngår i detaljreguleringen.

6.2.3 Grønnstruktur

Turveg TV

Eksisterende og regulerte turveier inngår i planen.

Regulert turveg (snarvei) mellom Varen 26 og 28 er flyttet til å ligge mellom Varen 22 og 24. Snarveien ble ikke opparbeidet etter områdereguleringen ble vedtatt. På grunn av utfordrende terrengforhold og justerte eiendomsgrenser er det lite hensiktsmessig å opparbeide den slik den er planlagt i områdereguleringen. På den nye plasseringen vil snarveien kunne opparbeides i tomtegrensen, og høydeforskjellene kan tas opp med en trapp. Snarveien blir dermed ikke universell utformet.

Friområde FRI

Eksisterende og regulert friområde inngår i planforslaget.

6.2.4 Hensynssone

Sikringssone Frisikt H140

Det er avsatt frisiktsoner i eksisterende kryss og avkjørsler.

6.2.5 Bestemmelseområde

Midlertidig bygge- og anleggsområde

En stripe uregulert areal i vestre enden av Varen er avsatt til midlertidig bygge- og anleggsområde. Arealet vil bli berørt under oppgradering av veien og skal tilbakeføres til opprinnelige bruk etter at veiarbeidene er ferdigstilt.

7 Virkninger av planforslaget

Formålet med planen er å sikre en god og sikker løsning for alle trafikanter i Varen, spesielt myke trafikanter/barn/unge. Det er et mål at inngrep i private eiendommer skal være minst mulig.

7.1 Overordnede planer

Planforslaget er i tråd med overordnede planer.

7.2 Landskap og stedets karakter

Planforslaget endrer ikke landskapsbilde og stedets karakter for området i vesentlig grad.

7.3 Kulturminner og kulturmiljø

Planforslaget vil ikke påvirke kulturminner eller kulturmiljø rundt planområdet i negativ grad.

7.4 Forholdet til naturmangfold

Planområdet ligger i et allerede sterk utbygget strøk, og det er lite sannsynlig at denne planen vil ha noen negativ innvirkning for naturmiljøet eller påvirke noen natur- og friluftsområder i negativ retning. Dette er i tråd med naturmangfoldlovens §§ 8-12.

7.5 Rekreasjonsinteresser/rekreasjonsbruk

Planforslaget legger opp til at biltrafikken tilpasses bedre til myke trafikanters premisser. Gågate og fortau gir bedre forhold og gjennom det meste av veien, en tydeligere avgrensning mellom myke og harde trafikanter. Flytting av snarveien til en plassering hvor den enklere kan opparbeides, legger til rette for å skape forbindelse mellom friområdet på Bergsagelvarden og området/turtraseen nord for Varen.

7.6 Trafikkforhold

Planforslaget legger ikke opp til en økning i biltrafikk i området og etablering av gågate og fortau vil gjøre veien enda mindre attraktiv for gjennomkjøring.

7.7 Barns interesse

Varen er skolevei for elever på Harestad skole. Fortau og gågate vil gi tryggere forhold for skoleelever og andre myke trafikanter. Gågate kan også fungere positivt til å fremme utelek.

7.8 Risiko- og sårbarhetsanalyse

Risiko- og sårbarhetsanalysen identifiserte tre uønskede hendelser knyttet til planområdet:

1. Skogbrann
2. Myk trafikanter i konflikt med kjørende pga. manglende tilrettelegging for myke trafikanter

3. Myk trafikant i konflikt med kjørende pga. økt trafikk som følge av ulykke på Torvmyrveien

Disse er oppsummert i forhold til sannsynlighet og konsekvens i en risikomatrix:

SANNSYNLIGHET	KONSEKVENNS		
	Små	Middels	Store
Høy	2, 3		
Middels			
Lav			1

ROS-analysen viser at adskillelse av myke trafikanter fra kjørende er et godt tiltak for å gjøre situasjonen mer oversiktlig, uansett hendelse. Ut ifra analysen fremstår området som lite sårbart, så lenge tiltakene blir fulgt og gjennomført. Det er derfor ikke utført ytterligere hendelsesbaserte risikoanalyser.